

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน ในเขตเมืองหลักของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูลอันได้แก่แหล่ง ข้อมูลด้านวิชาการ แหล่งข้อมูลด้านชุมชนและสังคม แหล่งข้อมูลด้านตนเอง และการเลือกใช้ แหล่งข้อมูลครบทั้งสามด้าน เพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน จำแนกตามประเภท การศึกษา ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา ของนักเรียนใน ระบบโรงเรียน กับนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่ง ได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองหลักเมืองหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีสมมุติฐานในการ วิจัยดังนี้คือ

1. นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้าน วิชาการมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และสูงกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ นอกกระบวนโรงเรียน
2. นักเรียนในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูงกว่า จะเลือกใช้แหล่งข้อมูล ด้านวิชาการมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาต่ำกว่า
3. นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูงกว่า จะเลือกใช้แหล่ง ข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาต่ำกว่า
4. นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาสูงกว่า จะเลือกใช้แหล่ง ข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำกว่า
5. นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาสูงกว่า จะเลือกใช้ แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำกว่า

6. นักศึกษาผู้ใหญ่นอกระบบโรงเรียน จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียน

7. นักศึกษาผู้ใหญ่นอกระบบโรงเรียน จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียน

8. นักศึกษาผู้ใหญ่นอกระบบโรงเรียน จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลครบสามด้านมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยคือ นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา อันเป็นเมืองหลักเมืองหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 612 คน โดยมีนักเรียนในระบบโรงเรียนจำนวน 398 คน ซึ่งแบ่งออกเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 189 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 209 คน สำหรับนักเรียนนอกระบบโรงเรียนมีจำนวนทั้งหมด 243 คน แบ่งออกเป็นนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ 3 จำนวน 95 คน นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ระดับ 4 จำนวน 148 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่เป็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบและส่วนที่สองเป็นแบบวัดการเลือกใช้แหล่งข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ประกอบด้วย 12 สภาพการณ์ปัญหาที่ได้คัดเลือกจากแบบวัดการคิดเป็นของ อุนดา นพคุณ และคณะ (2526) ซึ่งมีสภาพการณ์ปัญหาจำนวน 22 สภาพการณ์ปัญหา ซึ่งได้ดัดแปลงแก้ไขจากแบบวัดการคิดเป็นของ บุญสม ครุฑหา (2525) ที่ประกอบด้วยสภาพการณ์ปัญหาจำนวน 30 สภาพการณ์ปัญหา

สภาพการณ์ปัญหาที่ได้ดัดแปลงแก้ไขแล้วนี้ ประกอบด้วยข้อมูลจากแหล่งข้อมูลสามด้าน คือ แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ แหล่งข้อมูลด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม แหล่งข้อมูลด้านตนเอง ซึ่งเป็นสภาพการณ์ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพอนามัยสาธารณสุข และด้านสังคม การเมือง ศิลธรรมจรรยา และในแต่ละสภาพการณ์ปัญหาจะมีเหตุผลหรือข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ 9 เหตุผล โดยจะแยกออกเป็นข้อมูลจากสามแหล่งจำนวนเท่า ๆ กันคือ เหตุผลจากแหล่งข้อมูลด้านวิชาการ เหตุผลจากแหล่งข้อมูลด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม เหตุผลจากแหล่งข้อมูลด้านตนเอง

อย่างละ 3 ข้อ ที่ได้ทำการสุ่มจัดลำดับใหม่ และแบบวัดนี้ได้รับการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการคิดเป็นเรียงร้อยแล้ว รวมทั้งได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนในระบบโรงเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 จำนวน 58 คน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบทั้งฉบับ 0.87

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยฉบับนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส เอกซ์ (SPSS-X) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ IBM-3031 ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบใช้ค่าร้อยละ และในส่วนของ การเปรียบเทียบเลือกใช้แหล่งข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันทั้ง 12 สภาพการณ์ปัญหาของกลุ่มตัวอย่างทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา ระดับหลักสูตรใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบด้วย t-test และการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance) และแบบสองทาง (Two-way Analysis of Variance) การเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method) หรือของดัน (Dunn's Multiple Comparison Procedure)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างประชากร

1. เมื่อจำแนกนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ตามประเภทการศึกษา พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนมีจำนวนมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบโรงเรียน คือ คิดเป็นร้อยละ 60.80 และ 39.20 ตามลำดับ
2. เมื่อจำแนกนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ตามระดับการศึกษา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนมากที่สุด คือ คิดเป็นร้อยละ 31.20 รองลงมาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 4 นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29.60, 24.00 และ 15.20 ตามลำดับ
3. เมื่อจำแนกนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ตามระดับการศึกษาของบิดา พบว่า ทั้งนักเรียนในระบบและนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบโรงเรียน บิดาจะมีระดับการศึกษาดำ ซึ่งหมายถึง บิดาที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาคอนปลาย หรือเทียบเท่า รวมทั้งบิดา

ที่ไม่ได้รับการศึกษา คือ คิดเป็นร้อยละ 65.80 และนักเรียนที่มีตามีระดับการศึกษานานกลาง ซึ่งหมายถึงบิดาที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 25.00 และนักเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาสูง คือ บิดาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 9.20 เท่านั้น

4. เมื่อจำแนกนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างตามระดับการศึกษาของมารดา พบว่านักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่มารดามีระดับการศึกษาคำ คือ มารดาที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ประถมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่ารวมทั้งมารดาที่ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 76.10 และนักเรียนที่มารดามีระดับการศึกษานานกลาง คือ มารดาที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ประกาศนียบัตรวิชาชีพ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 18.60 และนักเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาสูงคือมารดาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 5.20 เท่านั้น

5. เมื่อจำแนกนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ตามระดับหลักสูตร พบว่า นักเรียนที่เรียนในระดับหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 6 และหรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 44.77 และนักเรียนในระดับหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 3 และหรือนักศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 4 คิดเป็นร้อยละ 55.23

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชน ตนเองของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภทการศึกษา ระดับการศึกษา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา และตามระดับหลักสูตร

1. การเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภทการศึกษา

1.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนในระบบโรงเรียนเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1)

1.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนในระบบโรงเรียน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 6)

1.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนในระบบโรงเรียน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างจากนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 7)

นอกจากนี้ยังพบว่าในการเลือกใช้แหล่งข้อมูลครบสามด้าน คือแหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชนตนเอง นั้นนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน เลือกใช้แหล่งข้อมูลครบสามด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 8)

สรุปได้ว่านักเรียนในระบบโรงเรียน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ และชุมชนมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน แต่ในการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองและการใช้แหล่งข้อมูลครบสามด้านนั้น นักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา

2.1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 รวมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1)

2.5.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 รวมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.5.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 รวมกันเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อสรุปผลการวิจัยการเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชน และตนเอง จำแนกตามระดับการศึกษาแล้วจะพบว่า

การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการนั้นนักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาดำกว่าคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ นอกกระบวนโรงเรียนคือนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 และมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 รวมกับนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 ด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1)

การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนไม่แตกต่างกันจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 และมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 รวมกับนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 รวมกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 กับนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองนั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นนักเรียนที่มีระดับชั้นสูงสุด เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักศึกษา

ผู้ใหญ่วัยระดับ 3 นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 รวมกัน ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 กับนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

3.1 นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

3.1.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่บิดามีระดับการศึกษาสูง จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

3.2.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาปานกลาง จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ มากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูง และต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2)

3.2.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.2.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนในระบบโรงเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ โรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

3.3.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ

โรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3)

3.3.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ

โรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ

โรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ยังพบว่าระดับการศึกษาของบิดาของกลุ่มตัวอย่าง คือระดับการศึกษาสูง ปานกลางและต่ำ ไม่มีผลทำให้นักเรียนในระบบ โรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน ใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชน ตนเอง แตกต่างกัน

สรุปแล้วการเลือกใช้แหล่งข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาพบว่า การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาสูง เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน ตนเอง ของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มีตามีระดับการศึกษาสูง ปานกลาง และต่ำ จะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนนักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการของนักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาปานกลาง เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาสูงและต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน ตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชน ตนเอง ของนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาสูง ปานกลาง

ค่า จะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่านักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้าน วิชาการ ชุมชน ตนเอง ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาของ นักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของ มารดา

4.1 นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

4.1.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.1.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ

4.1.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

4.2.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนในระบบโรงเรียน ที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ (ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4)

4.2.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนในระบบโรงเรียน ที่มารดามีระดับการศึกษาต่ำ เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่ มารดามีระดับการศึกษาปานกลางและสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.2.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนในระบบโรงเรียน ที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

4.3 นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ โรงเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

4.3.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ

โรงเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ซึ่งไม่สนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 5)

4.3.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ

โรงเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบ

โรงเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาที่มีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ ไม่มีผลทำให้นักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาระดับผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชนตนเอง แตกต่างกัน

สรุปแล้วการเลือกใช้แหล่งข้อมูลในการตัดสินใจแก้ปัญหา เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดาของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างพบว่า นักเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ และตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักเรียนในระบบโรงเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาแตกต่างกันคือ ระดับการศึกษาปานกลางและต่ำ เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ และตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ในการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนนั้น นักเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาต่ำ เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนมากกว่านักเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และนักศึกษาระดับผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาปานกลาง เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชนตนเอง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (มารดาที่มีระดับการศึกษาสูงมีเพียง 1 คนเท่านั้น จึงไม่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วย) ซึ่งสามารถสรุปได้ว่านักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาระดับผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มารดา มีระดับการศึกษาต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชนตนเอง ไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูล เพื่อประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับหลักสูตร

5.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ นักเรียนที่เรียนตามระดับหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนที่เรียนตามระดับหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน นักเรียนที่เรียนตามระดับหลักสูตรที่แตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง นักเรียนที่เรียนตามระดับหลักสูตรที่แตกต่างกันจะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ยังพบว่าระดับหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 6 และหรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 กับหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 3 และหรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 ไม่มีผลทำให้นักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชน ตนเองแตกต่างกัน

สรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนในระดับการศึกษาที่สูงกว่า คือ ระดับหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 3 และหรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนในระดับหลักสูตรที่ต่ำกว่า คือ ระดับหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 6 และหรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนและตนเอง นักเรียนที่เรียนตามระดับหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 6 และหรือการศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 กับนักเรียนที่เรียนตามระดับหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่านักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มีระดับหลักสูตรต่างกัน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ ชุมชน ตนเองไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การเลือกใช้แหล่งข้อมูลของนักเรียนในระบบโรงเรียน และ นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามประเภทการศึกษาและระดับการศึกษาของกลุ่ม ตัวอย่าง

1.1 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ จำแนกตามประเภทการศึกษา พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน เป็นยุคที่เรียกกันว่าการทะลักหลายของสารนิเทศอย่างล้นเหลือ (Information Explosion) เพราะได้มีการผลิตสารนิเทศ (Information) ขึ้นมามากมาย อีกทั้งสาขาวิชาเฉพาะได้มีการเพิ่มขึ้นอีกเหลือคณานับอย่างรวดเร็ว และได้มีการนำสารนิเทศเหล่านี้มาใช้กับงานด้านต่าง ๆ เช่น ทางการแพทย์ วิศวกรรม การเกษตร การศึกษา การเมืองการปกครอง เป็นต้น (ม.ล.จ้อย นันทวิชรินทร์, 2522: 8-9) ซึ่งรัฐบาลไทยเราก็เห็นความสำคัญของสารนิเทศหรือความรู้ เนื้อหา วิชาการในด้านต่าง ๆ นี้ เป็นอย่างมาก จึงได้มีความพยายามที่จะส่งเสริมการให้ความรู้ทางด้านวิชาการสาขาต่าง ๆ ให้กับเยาวชนโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา โดยเฉพาะเด็กในระบบโรงเรียน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ด้วยความคาดหวังว่าเด็กที่เพียบพูนไปด้วยเนื้อหาวิชา ความรู้เหล่านี้เมื่อเติบโต เป็นผู้ใหญ่แล้วจะสามารถนำความรู้ หรือข้อมูลด้านวิชาการนี้ไปพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าขึ้นได้ในอนาคต ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525: 243)

ในนโยบายพัฒนาการศึกษาด้านคุณภาพ ที่เน้นให้ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาทุกลักษณะงาน โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานของโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาในเมืองและชนบทให้ใกล้เคียงกัน และเน้นการจัดระบบการติดตามประเมินผลและการนิเทศการศึกษาให้เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การเรียนการสอนได้บรรลุผลทางวิชาการ ดังนั้นการศึกษาในระบบโรงเรียนจึงมุ่งเน้นให้เด็กแกร่งทางด้านวิชาการ ซึ่งจะเห็นได้จากในส่วนของตัวระบบที่อนุรักษ์ความเป็นเลิศทางวิชาการเสมอมา ในเรื่องของการเรียนการสอน ระบบคัดเลือกและวัดผลนักเรียนจะใช้วิธีการสอบเป็นหลัก เด็กจะได้เข้าขั้นสู่การศึกษาระดับสูง

ก็เน้นความสามารถทางวิชาการ (เจลิยา นูริภักดี, 2520: 154) ดังนั้นจึงทำให้มีการเรียน
ต่อในระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ เพื่อแสวงหาความก้าวหน้าในการศึกษา (คณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4, 2520: 269)

นอกจากนี้เด็กในระบบโรงเรียนอาจจะได้เปรียบกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน
ในด้านการรับและการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการตรงที่ไม่มีภาระทางด้านเศรษฐกิจ เพราะ
มีบิดามารดาเป็นผู้ส่งเสีย ในขณะที่นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนจะมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ
ต้องทำมาหากินเลี้ยงตนเองและครอบครัว เวลาส่วนใหญ่จะมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ต้องทำมา
หากินเลี้ยงตนเองและครอบครัว เวลาส่วนใหญ่จะอยู่ที่การทำงาน เพราะโดยทั่วไปจะมีงาน
ประจำหรือประกอบอาชีพอื่นอยู่แล้ว (บุหงา วัฒนะ, 2521: 17-18) และจะปลีกเวลาไปเรียน
การศึกษายุใหญ่ในตอนเย็น เวลาว่างที่จะทบทวนศึกษาหาความรู้ และรับข่าวสารนิเทศจากสื่อ-
มวลชนต่าง ๆ จึงไม่ค่อยมี แต่เด็กนักเรียนในระบบโรงเรียนเวลาส่วนใหญ่จะใช้ในการศึกษา
ในโรงเรียน จึงมีเวลาว่างในการทบทวนศึกษาหาความรู้และรับข่าวสารนิเทศจากสื่อมวลชนต่าง ๆ
ที่เสนอข่าวสารข้อมูลด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านวิชาการได้มากกว่า

เมื่อเปรียบเทียบระยะเวลาเรียนของนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่
นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3-4 แล้ว เวลาเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่
น้อยกว่านักเรียนในภาคปกติมาก ดังนั้นโอกาสในการฝึกฝนหรือเรียนรู้จะมีน้อยกว่า ก่อให้เกิด
ปัญหาในด้านภูมิความรู้ของนักศึกษา (รัตนา พุ่มไพศาล, 2524: 4) ซึ่งภูมิความรู้นั้นหมายความว่า
ถึงความรู้ด้านวิชาการนั่นเอง

อีกประการหนึ่ง จุดเน้นของนโยบายหลักในการพัฒนาการศึกษาในส่วนการศึกษานอก
ระบบโรงเรียนว่า เร่งรัดการจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้มีปริมาณและคุณภาพมากยิ่งขึ้น ให้
ประชาชนสามารถประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ...”
(คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5, 2524: 247) จากหลักสูตรการ
ศึกษายุใหญ่แบบ เบ็ดเสร็จ ระดับ 3-4 (กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน, 2523: 1) ได้
กำหนดหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาคนมากกว่า เน้นที่วิชาความรู้หรือการสอนหนังสือ...ด้วยจุดเน้นที่แตกต่าง
กันของการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงทำ
ให้เด็กนักเรียนในระบบโรงเรียน เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่
นอกระบบโรงเรียน

ส่วนการเปรียบเทียบการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ จำแนกตามระดับชั้นพบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีระดับชั้นต่ำกว่าคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และยังใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 และนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 จึงสนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 1 และถ้าหากเทียบว่าการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการ เป็นการแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จะสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุพร สูงสว่าง (2524: 57) ที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2523 ในจังหวัด นครสวรรค์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จระดับที่ 4 ต่ำกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในวิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 กับผลการวิจัยของ เขาวมี วัลยะเพ็ชร (2518) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ 3 กับผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ 3 ทั้งวิชาคณิตศาสตร์และวิชาภาษาไทย ความถนัดทางการเรียนต่ำกว่าผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

จากผลการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นไปได้ที่ระดับการศึกษา เป็นสาเหตุหนึ่งที่มีผลทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้มากกว่ากัน บุคคลที่มีการศึกษาและประสบการณ์มากจึงมีการเพิ่มพูนความรู้ และความสามารถให้ตนเอง (วรรณงาม โอบชนธิ์, 2525: 121) รังสรรค์ ทิมพันธ์วงศ์ และอรุณ ปริตติติก (2527: 5) ได้สรุปผลงานวิจัยของลอร์จ (Lorge) ในปี ค.ศ. 1921 และ ปี ค.ศ. 1941 ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างซึ่งจบการศึกษาภาคบังคับ จะทำคะแนนในข้อทดสอบวัดระดับ เขาวนปัญญาได้สูงกว่าผู้ที่ออกจากโรงเรียนหลังจากที่จบเกรด 8 แล้วว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่า และอยู่ในโรงเรียนนานกว่าจะมีความสามารถสะสมการเรียนรู้มากกว่า ซึ่งก็คือมีการสะสมเรื่องราวข้อมูล หลักการ และวิชาการได้มากกว่านั่นเอง และจากสภาพความเป็นจริงของระยะเวลาในการศึกษาของแต่ละกลุ่มตัวอย่างแล้ว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้เวลาศึกษานานที่สุดคือ 9 ปี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาศึกษา 6 ปี นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 ใช้เวลาศึกษา 1½ ปี และเมื่อจบแล้วต่อศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 อีก 1½ ปี เป็นอันสำเร็จการศึกษา จึงทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 ตามลำดับ จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จึงเป็นสิ่งที่สนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่านักเรียนใน

ระบบโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า จะ เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียน
ในระบบโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน

1.2 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน
เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชนสูงกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมุติฐาน
ข้อที่ 6 ทั้งนี้อาจ เนื่องจากมาจากนักเรียนในระบบโรงเรียนได้รับการศึกษาในสถาบันการศึกษา
หรือโรงเรียนโดยตรงมามากและยาวนานกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน ซึ่งโรงเรียน
นี้ถือกันว่าเป็นสถาบันที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม จริยธรรม และระเบียบต่าง ๆ ของสังคม
ให้แก่สมาชิกในสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523: 164) โดยที่การศึกษาในระบบโรงเรียน
ทุกระดับมีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมให้แก่ผู้เรียน วิชาการต่าง ๆ ที่ศึกษา
เล่าเรียนกันอยู่ในสถานศึกษาก็มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเกือบทั้งหมด ส่วนครูที่สอน
ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ นอกจากจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาแล้ว ยังอบรมสั่งสอนและปลูกฝังให้
ผู้เรียนมีกริยามารยาท ความประพฤติหรือทัศนคติที่ถูกต้องดีงาม รวมทั้งครูยังมีหน้าที่ที่จะต้อง เป็น
แบบอย่างที่ดีในด้านวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียนด้วย และประการสำคัญที่สุดคือ ชีวิตในสถานศึกษา
สามารถหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีแบบแผนของความคิดและการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของ
สังคมได้ทุกขณะ กิจกรรมต่าง ๆ ก็ส่งเสริมและสอดคล้องกับประเพณีหรือค่านิยมของสังคมนั้น ๆ
ด้วย (ชีรวัดน์ นิจเนตร, 2528) และจากการอบรมสั่งสอน ปลูกฝังอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็น
ประสบการณ์ทางการศึกษาที่สามารถจะพัฒนาความสามารถ ทัศนคติและรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งมีคุณค่า
ทางบวกต่อสังคม (Bagley: 1937 อ้างถึงใน กฤตยา กฤษณาจจิ, 2513: 3) มากกว่า
นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จึงทำให้นักเรียนในระบบโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและ
เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านชุมชน และสังคมได้มากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน

1.3 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเอง พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน
และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 7
ทั้งนี้อาจจะเป็นไปได้ที่ต่างประเทศต่าง ๆ ที่กำลังพัฒนาทั่วโลก รวมทั้ง
ประเทศไทยได้พยายามที่จะพัฒนาประเทศของตนให้เจริญก้าวหน้าขึ้น และสำหรับประเทศไทย
เรา การพัฒนาประเทศได้นำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้โดยไม่
ได้คำนึงถึงผลกระทบและปัญหาอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาเป็นสาเหตุให้สภาพ เศรษฐกิจ สังคม

ประชากรและสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และทำให้การดำรงชีวิตของประชาชน ประสบความยุ่งยาก ซับซ้อน และมีปัญหายิ่งขึ้น (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5, 2525: 208) และการพัฒนาเป้าหมายสู่สังคมพัฒนาได้เพิ่มคำนิยาม "ตัวใครตัวมัน" และเพิ่มบรรยากาศที่เต็มไปด้วยการแข่งขันให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งได้ทำลายค่านิยมมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความอบอุ่นอารี และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสังคมดั้งเดิมไป (สุนทรี โคมิน, 2526: 205) แต่ละคนจะแก่งแย่งแข่งขันกันท่ามาหากิน เพื่อมีชีวิตอยู่รอด ดังนั้นการเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ ในสังคมจึงต้องเรียนรู้วิธีที่มีประสิทธิภาพในการต่อสู้กับมัน... ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระประเมินค่าตนเอง และสังคม (Raymand F-Gale: 1969 อ้างถึงใน รุ่งนภา ทิหะ, 2526: 6) โดยจะมีการพิจารณาความพร้อมของตัวเองในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ความรู้ความสามารถ เพศ วัย และสุขภาพของตนเองก่อนที่บุคคลนั้นจะตัดสินใจเลือกที่จะพูดหรือกระทำการใดสิ่งหนึ่งให้เหมาะสม และเป็นประโยชน์กับตนเองมากที่สุด ประกอบกับค่านิยมของคนไทยที่นิยมและยกย่องผู้รู้ ผู้ที่มีการศึกษา เพราะยังได้รับการศึกษาสูงขึ้น เท่าใดโอกาสที่จะเลือกหน้าที่การงาน และผลตอบแทนการทำงานก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น เด็กในระบบโรงเรียนมีบิดามารดาคอยส่งเสียก็เกรงว่าหากคนได้รับการศึกษาดำเนินการจะต้องลำบาก จึงมีมานะพยายามและเห็นโอกาสที่จะได้เด้าและเหยียบฐานะของตนเองจึงตั้งหน้าตั้งตาเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้ก็เป็นเป้าหมายของนักศึกษาผู้ใหญ่เช่นเดียวกันแต่มีปัญหาบางอย่างที่ทำให้ต้องพลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษา และต้องทำงานหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวจึงมุ่งไปยังการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นอีกวิถีทางหนึ่งที่จะให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันกับผู้ที่มีโอกาสได้รับการศึกษา และพยายามยกระดับตนเองด้วยการเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ

แต่อย่างไรก็ตามในระบบการเรียนทุกระดับยังขาดการเน้นภาคปฏิบัติทางด้านศีลธรรม จริตธรรม และความมีระเบียบวินัยที่ดี จึงทำให้สังคมที่เป็นอยู่นี้ขาดความสุข มีปัญหาฉ้อราษฎร์บังหลวง และปัญหาความเห็นแก่ตัวมุ่งประโยชน์ส่วนตัวและครอบครัวมากกว่าประโยชน์ของชุมชน (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5, 2525: 194) ดังนั้นทั้งนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนต่างก็ต้องมีการเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองเพื่อนำไปพิจารณาและตัดสินใจปัญหาเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายเพื่อตนเองและครอบครัว เป็น

หลักด้วยกันทั้งสองฝ่าย จึงทำให้นักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน
เลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านตนเองไม่แตกต่างกัน

1.4 การเลือกใช้แหล่งข้อมูลครบสามด้าน พบว่า นักเรียนในระบบโรงเรียน
และนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน เลือกใช้แหล่งข้อมูลครบสามด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่
สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 8 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสม ครุฑทา (2525: 47-
69) และอุ้นดา นพคุณ และคณะ (2526: 165) ที่พบว่าการเลือกใช้แหล่งข้อมูลครบสามด้าน
ของนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้
งานวิจัยทั้งสองเรื่องนี้แล้วยังไม่พบว่ามีใครทำ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าอาจเป็นไปได้ที่โดย
ทั่วไป การตัดสินใจแก้ปัญหาของคนเรานั้นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในอดีตของ
แต่ละบุคคลที่ผ่านมาแล้วสรุปเป็นรูปแบบของการแก้ปัญหาเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละคนจะมีวิธีการไม่
เหมือนกัน รวมถึงความคิดริเริ่ม ภูมิภาค ไหวพริบ การพิจารณาความพร้อมในด้านต่าง ๆ
สถานภาพของตน ความรู้ที่ได้รับมาไม่ว่าจะได้รับจากการศึกษา การค้นคว้าจากหนังสือด้วยคน
เอง จากสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ฯลฯ ประกอบเข้าด้วยกัน แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์เราก็ไม่สามารถ
ที่จะตัดสินใจได้อย่างเป็นอิสระโดยไม่พิจารณาถึงสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ทั้งกายภาพและภูมิภาค
รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยมด้วย เพื่อให้สอดคล้องและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งจะ
เป็นหลักประกันความถูกต้องเหมาะสมของการตัดสินใจ ดังนั้นการตัดสินใจโดยส่วนใหญ่จึงเป็น
การรวบรวมข้อมูลด้านตนเอง ชุมชนและสังคม วิชาการ อันเป็นแหล่งข้อมูลสามด้านเป็นอย่างดี
น้อยมาตัดสินใจแก้ปัญหา

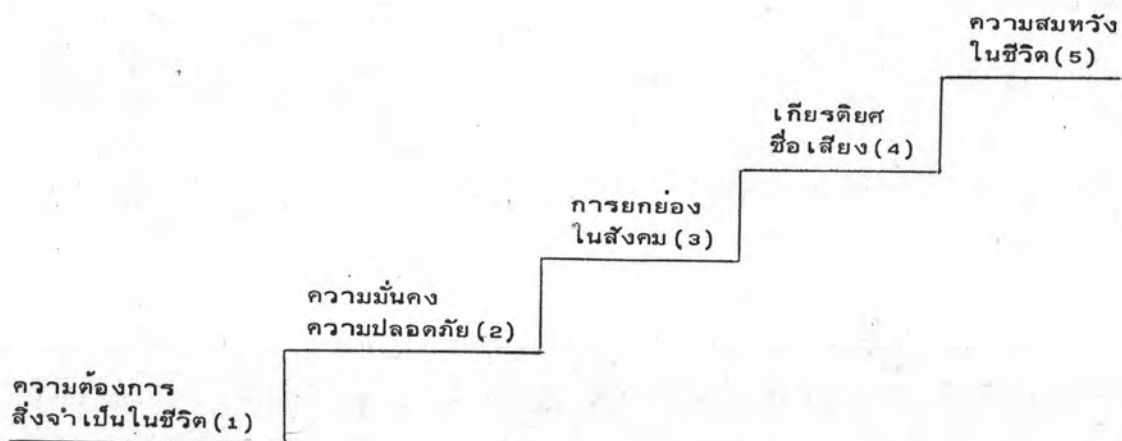
2. ผลการวิเคราะห์การเลือกใช้แหล่งข้อมูลของนักเรียนในระบบโรงเรียนและ
นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของบิดาของนักเรียนในกลุ่ม
ตัวอย่าง พบว่า

2.1 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีบิดามีระดับการศึกษายานกลาง เลือกใช้
แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่านักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีบิดามีระดับการศึกษาสูงและต่ำ ซึ่ง
ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยสองประการ คือ ปัจจัยภายนอก อันได้แก่
พ่อแม่ ญาติพี่น้อง โรงเรียน ครู และเพื่อน ๆ ปัจจัยภายใน คือ แรงขับด้านภายในตัว (drive)

ของเด็กเอง ซึ่งทั้ง 2 ประการนี้จะมีส่วนสัมพันธ์กันในส่วนของปัจจัยภายนอกที่เป็นพ่อแม่ นั้นระดับการศึกษาของบิดามารดามีอิทธิพลทางความคิดของเด็กมากอย่างหนึ่ง เพราะในทางความเป็นจริงปริมาณการศึกษาย่อมเกี่ยวข้องกับความสามารถในการติดต่อกับลูกที่มีลักษณะต่างกันได้ (Sear: 1957 อ้างถึงใน กฤตยา กฤตญาวุฒิ, 2523: 34) แต่ระดับการศึกษาของหัวหน้าครอบครัว คือ บิดาก็มีผลกระทบกันเป็นลูกโซ่กับปริมาณรายได้ ตำแหน่งหน้าที่การงานความรับผิดชอบ และอื่น ๆ อีกมากมาย โดยปกติผู้ที่มีการศึกษาสูงจะได้รับรายได้สูง เป็นค่าตอบแทน นอกจากนั้นยังเป็นที่ยอมรับของสังคม และทำให้สามารถเลือกงานได้ (จรัส พรหมอยู่, 2526: 58) อย่างไรก็ตามก็ต้องรับผิดชอบงานค่อนข้างมาก และมักจะไม่มีเวลาให้กับลูก ๆ โอกาสที่จะได้ถ่ายทอด ปลูกฝังความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่จึงมีไม่มากนัก รวมทั้งบิดาที่มีระดับการศึกษาดำ ที่ส่วนใหญ่ มักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ตำแหน่งหน้าที่การงานที่รับผิดชอบไม่สูง แต่ต้องทำงานตามรุ่งหามค่ำ ก็ไม่มีเวลาเอาใจใส่ลูก (อาานนท์ อภาภิรม, 2525: 81) เช่นเดียวกัน รวมทั้งขาดความรู้ที่จะอบรมสั่งสอนลูก เพราะตนเองได้รับการศึกษาน้อย ในขณะที่บิดาของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาปานกลางจะมีภาระหน้าที่การงานที่รับผิดชอบในระดับปานกลาง จึงมีเวลาที่จะเอาใจใส่ลูกในเรื่องต่าง ๆ เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาพ และการเรียนของลูกด้วย

จากงานวิจัยของ บุญเอื้อน ประกอบแสง (2528: 102) พบว่า ผู้ปกครองเพศชาย มีบทบาทสูงกว่าผู้ปกครองเพศหญิงในการอ่านหนังสือให้ลูกฟัง หรือสอนลูกหัดอ่าน และพบว่าผู้ปกครองเพศชายสนใจ เสาะแสวงหาความรู้ เหตุการณ์บ้านเมืองใหม่ ๆ มากกว่าผู้ปกครองเพศหญิง จึงทำให้บิดาที่มีระดับการศึกษาปานกลางนี้สามารถที่จะถ่ายทอด ปลูกฝังความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ ลูกได้ดีกว่าบิดาที่มีระดับการศึกษาสูงและต่ำ และจากระดับการศึกษาของบิดาที่ส่วนใหญ่มีผลทำให้มีระดับ เศรษฐกิจปานกลางนี้ แคปโลว์ (Caplow: 1975 อ้างถึงในมารศรี กองเกตุ, 2524: 48) ว่าผู้ปกครองโดยเฉพาะชนชั้นกลางจะผลักดันให้บุตรของเขา มีความทะเยอทะยาน และความคาดหวังที่จะยกระดับสังคมโดยการเตรียมตัวทางด้านการศึกษาไปสู่ตำแหน่งทางอาชีพที่สูงขึ้น และถือเป็นภาระหน้าที่ที่จะส่งลูกให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียน จากระดับฐานะ เศรษฐกิจของครอบครัวระดับปานกลางนี้ ทำให้สามารถส่งลูกไปยังโรงเรียนที่เน้นด้านวิชาการ หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีครูที่มีประสิทธิภาพในด้านนี้มาทำการสอน และเน้นอนุบาลแข่งขันในด้านวิชาการค่อนข้างสูงทำให้สภาพแวดล้อมภายนอกตั้งแต่โรงเรียน ครู และเพื่อน ๆ เดิมไปด้วยบรรยากาศทางวิชาการ ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านวิชาการไปได้มากเป็นลำดับ ๆ

ปัจจัยสำคัญที่สุดอีกประการหนึ่งก็คือว่าเป็นปัจจัยโดยตรงที่มาจากตัวของเด็กเอง คือ แรงขับเคลื่อนภายในตัว (drive) หรืออาจเรียกว่าแรงกระตุ้น (urge) หรือแรงจูงใจ (motive) นั้นเอง โดยตามธรรมชาติแล้วมนุษย์เรามีความต้องการ (need) เป็นลำดับขึ้นไป โดยมีแรงขับเคลื่อนภายในเป็นตัวเร่ง ซึ่ง Maslow (1970: 63) ได้สรุปถึงลักษณะของความต้องการของมนุษย์ โดยมีการจูงใจเป็นลำดับขั้นดังนี้

หากพิจารณาตามลำดับขั้นจะพบว่าผู้ที่มีการศึกษาคำ ซึ่งมักจะมีรายได้น้อยนั้นยังคงไขว่คว้าหาในความต้องการพื้นฐานคือ สิ่งทีจำเป็นสำหรับชีวิต (1) เพื่อให้ได้ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต (2) เท่านั้น การที่จะเพิ่มความต้องการไปในขั้นความต้องการยกย่องในสังคม (3) การมีเกียรติยศชื่อเสียง (4) และความสมหวังในชีวิต (5) นั้นยังเป็นเรื่องที่ยังวางเลือนนักสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย เพราะการที่จะบรรลุถึงความต้องการทั้ง 5 ขั้นนี้ต้องอาศัยความรู้เพื่อไต่เต้าไปถึงตำแหน่งหน้าที่การงาน ความรับผิดชอบ เกียรติยศชื่อเสียง แต่ปัญหาเรื่องปากท้องสำหรับตนเองและครอบครัวยังเป็นปัญหาสำคัญเฉพาะหน้าที่ต้องเผชิญอยู่ ทำให้เกิดปัญหาเด็กที่อยู่ในครอบครัวระดับนี้มักต้องออกจากการศึกษาเพื่อช่วยพ่อแม่หารายได้ แรงขับภายในที่จะพยายามยกระดับฐานะของตนเองเพื่อให้เป็นที่ยกย่องในสังคม (3) เพื่อมีเกียรติยศชื่อเสียง (4) และสมหวังในชีวิต (5) จึงมีไม่มากนัก ในขณะที่เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่มีรายได้สูง ระดับการศึกษาสูงมักจะมีโอกาสที่จะสนับสนุน ส่งเสริมในด้านการศึกษาล่าเรียนของลูกได้เป็นอย่างดี โอกาสที่จะค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมของเด็กจึงมีมาก ส่วนแรงขับเคลื่อนภายในของเด็กที่จะศึกษาหาความรู้จะมากหรือน้อย

ก็อยู่ที่ตัวเด็กเอง เพราะเด็กในระดับนี้จะมีทุกสิ่งทุกอย่างพร้อม และความต้องการทั้ง 5 ชั้น ก็เรียกได้ว่าเด็กมีอยู่แล้วตั้งแต่เกิด ในขณะที่เด็กที่มีตามีระดับการศึกษาปานกลางระดับ เศรษฐกิจปานกลาง ไม่มีโอกาสเช่นนี้ แต่อย่างไรก็ตาม เด็กที่อยู่ในระดับปานกลาง พ่อแม่มี แนวโน้มที่จะเสียสละเพื่อสนับสนุนทางการเงินเพื่อการศึกษาเล่าเรียนให้แก่ลูก (Rosenberg 1975: 93) ซึ่งเด็กที่อยู่ในครอบครัวปานกลางนี้จะมีแรงขับภายในที่จะศึกษาหาความรู้มากกว่า เด็กที่มีตามีระดับการศึกษาสูงและต่ำ เพื่อให้ได้มาซึ่งการยกย่องในสังคม (3) การมีเกียรติยศ ชื่อเสียง (4) และความสมหวังในชีวิตของตนเอง (5) และเพื่อตอบสนองความคาดหวังที่พ่อแม่ มีต่อตนดังที่ แคปโลว์ (Caplow) กล่าวไว้ จากปัจจัยภายในและภายนอกนี้เอง เป็นสาเหตุที่ทำให้ นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาปานกลางใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการมากกว่า นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาสูงและต่ำ

2.2 นักเรียนนอกระบบโรงเรียนที่มีตามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน เลือกใช้ แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ที่มาเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ส่วนมากเป็นบุคคลที่ไม่มีโอกาสเรียนในระบบภาคปกติ หรือผู้ที่รักความก้าวหน้าในวิชาความรู้ (บุหงา วัฒนะ, 2521: 23) ที่เคยได้รับการศึกษามาระยะหนึ่ง แต่ด้วย เหตุผลบางประการทำให้ต้องออกจากโรงเรียน เช่น มีเชาวน์ปัญญาดำ เป็นเพศหญิงแล้วยังเป็น นักเรียนที่ครอบครัวมีฐานะ เศรษฐกิจต่ำด้วย และไม่สามารถส่งเสียให้ลูกเรียนต่อได้ (กอง โยบายและแผนงานเยาวชน, 2524: 121) ทำให้เด็กเหล่านี้ต้องออกมาช่วยทางบ้านประกอบ อาชีพ ทำให้ขาดระยะในการศึกษา และความใกล้ชิดระหว่างคนในครอบครัวมีน้อย เพราะต่าง คนต่างต้องทำมาหากิน รวมทั้งครอบครัวที่มีระดับการศึกษาปานกลางที่ไม่สามารถส่งเสียลูกให้ เรียนต่อได้ด้วย เพราะสภาพเช่นนี้ก็ก่อให้เกิดถึงปัญหาทางด้าน เศรษฐกิจของครอบครัวด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่อยู่นอกระบบโรงเรียนก็เป็นผู้ใหญ่แล้ว สามารถตัดสินใจและช่วยเหลือ ตัวเองได้บ้างแล้ว การถ่ายทอดความรู้ ความนึกคิดต่าง ๆ จึงเป็นไปได้ยาก เมื่อนักศึกษาผู้ใหญ่ เหล่านี้ออกไปประกอบอาชีพ บุคคลที่สัมพันธ์อยู่ด้วยกันก็มักจะมีพื้นฐานคล้าย ๆ กัน เช่น เพื่อน ซึ่งต่างก็มีแรงขับภายในเพียงเพื่อความต้องการขั้นพื้นฐานสุดคือ เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นสำหรับ ชีวิต (1) และ เพื่อความปลอดภัยของครอบครัว (2) เท่านั้น สำหรับเด็กที่มีตามีระดับการศึกษา สูงและปานกลางนั้นการที่ลูกต้องมาเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ ย่อมมิใช่สาเหตุมาจากบิดามารดา

แต่สาเหตุมาจากเด็กเป็นสำคัญ เช่น เขาวนบิณฑุตา่า เกเร ฯลฯ เป็นต้น และเป็นที่น่าสนใจ
 ว่างว่าระดับการศึกษาของบิดาของนักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับต่ำ รอง
 ลงมาคือ ระดับกลาง และระดับการศึกษาสูงมีน้อยมาก คือ นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบที่มีบิดามีระดับ
 การศึกษาดำถึง 198 คน ระดับกลาง 38 คน และระดับสูงเพียง 4 คนเท่านั้น และในการที่
 นักศึกษาผู้ใหญ่เหล่านี้ต้องใช้ชีวิตประจำวันอยู่ต่างก็ได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ
 โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้นอกจากจะให้ความบันเทิงแล้ว ยังให้เนื้อหาวิชาการด้วย
 และอาจกล่าวได้ว่านักศึกษผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มีบิดามีระดับการศึกษาแตกต่างกันใช้แหล่ง
 ข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์การเลือกใช้แหล่งข้อมูลของนักเรียนในระบบโรงเรียนและ
 นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษาของมารดาของนักเรียนในกลุ่ม
 ตัวอย่างพบว่า

3.1 นักเรียนในระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะเลือก
 ใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 4

3.2 นักศึกษาผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน
 จะเลือกใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมุติฐานข้อที่ 5

การที่ผลการวิจัยทั้ง 2 ข้อ ไม่สนับสนุนสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมารดา
 ของนักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษผู้ใหญ่ในระบบโรงเรียน ในปัจจุบันนี้ต้องเปลี่ยน
 บทบาทของตนเองไป เนื่องจากในปัจจุบันความต้องการทางวัตถุของมนุษย์มีมากขึ้น ครอบครัวที่
 มีฐานะหาเลี้ยงแต่เพียงผู้เดียวจึงมักมีรายได้ไม่เพียงพอ สตรีจึงต้องออกมาทำงานเพื่อหา
 รายได้เพิ่มเติมให้กับครอบครัวด้วย (Schaffer อ้างถึงในวิลยา ชาญโกเวทย์, 2528: 17)
 นอกเหนือจากปัญหาด้านเศรษฐกิจแล้ว สาเหตุที่ทำให้สตรีออกไปทำงานนอกบ้านอาจจะสอดคล้อง
 กับคำกล่าวของ ฟรอยด์ จิตแพทย์ชาวอังกฤษ ที่ว่า "งานทำให้บุคคลรู้สึกมีหลักฐานในสังคมมนุษย์
 (Brothers อ้างถึงในวิลยา ชาญโกเวทย์, 2528: 10) ซึ่งการออกไปทำงานในลักษณะนี้
 มิใช่แค่มารดาที่มีระดับการศึกษาต่ำและมีรายได้ต่ำเท่านั้น แต่มารดาที่มีระดับทั้งการศึกษาและ
 รายได้สูงและปานกลางก็เช่นเดียวกัน และในขณะเดียวกันความเชื่อของคนไทยส่วนใหญ่ก็มีความ

เชื่อว่า หน้าที่ในการอบรมสั่งสอนบุตร เป็นของมารดา มารดาจะเป็นผู้คอยดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบุตรมากกว่าบิดา (จินทนา จันทรแสง, 2512: 58) เมื่อมารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้การอบรมเลี้ยงดู ให้ความรู้ด้านต่าง ๆ จึงลดน้อยลง และเป็นภาระหน้าที่ของคนเลี้ยงหรือปู่ย่าตายายแทน ทำให้การที่เด็กจะได้รับการถ่ายทอดความคิด ทักษะคิดต่าง ๆ รวมทั้งการปลูกฝังความรู้ด้านวิชาการที่มารดาของนักเรียนในระบบ และนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบ โรงเรียนที่มีระดับการศึกษาสูง ปานกลาง ที่ได้รับจากประสบการณ์ทางการศึกษานั้น ต้องลดน้อยลงด้วย และในขณะเดียวกันมารดาที่มีระดับการศึกษาค่ำก็จะประสบปัญหาในด้านการอบรมสั่งสอน และให้ข้อมูลด้านวิชาการแก่เด็ก เนื่องจากขาดความรู้และขาดการศึกษา และเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาของมารดาของนักเรียนในระบบ โรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบโรงเรียนส่วนใหญ่มีการศึกษาค่ำ คือ นักรเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาค่ำมีถึงร้อยละ 76.10 ส่วนนักเรียนในระบบโรงเรียน และนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาปานกลางมีร้อยละ 18.80 และในระดับการศึกษาสูงเพียง 5.20 เท่านั้น และอีกประการหนึ่งคือ อาจจะเป็นไปได้ที่ในครอบครัวของสังคมไทย บุตรจะให้ความสำคัญแก่บิดา ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัวมากกว่ามารดาโดยธรรมชาติ และอาจเป็นไปได้ที่บิดาในกลุ่มตัวอย่างจะมีอิทธิพลในการปลูกฝัง ค่านิยม ความคิด ความรู้ ข้อมูลทางวิชาการให้แก่บุตรมากกว่ามารดา และนอกจากนี้ ปัจจุบันเป็นช่วงที่อยู่ในยุคการระเบิดทางวิทยาการ (Knowledge Explosion) ไม่ว่าจะออกมาในรูปของสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร หนังสือต่าง ๆ หรือออกมาในรูปของโทรทัศน์ วิทยุ วีดิโอ (Vedio) ฯลฯ วิทยาการต่าง ๆ เหล่านี้สามารถให้ความรู้แก่เด็กที่อยู่ในและนอกระบบโรงเรียนเหมือน ๆ กัน ทำให้เด็กได้ใช้แหล่งข้อมูลจากที่เดียวกัน ประกอบกับการศึกษาของนักศึกษาผู้ใหญ่และเด็กนักเรียนในระดับโรงเรียนใช้สถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และครูผู้สอนเหมือน ๆ กัน จึงทำให้นักเรียนในระบบโรงเรียนและนักศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบโรงเรียนที่มารดามีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะใช้แหล่งข้อมูลด้านวิชาการไม่แตกต่างกัน

ข้อ เสนอแนะ

1. น่าที่จะมีการประเมินผลผู้เรียนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการเรียนการสอนของครูด้วยว่าเป็นไปตาม เป้าหมายทางการศึกษาที่จะให้ผู้เรียนมีลักษณะคิด เป็นนั้นได้มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้ทำการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2. น่าจะมีการสร้างเครื่องมือหรือการทำวิจัย เพื่อศึกษาและหาวิธีทาง เสริมต่อจากการคิดเป็นให้ไปสู่เป้าหมายของการทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น อย่างมีจังหวะก้าวและมีทิศทางต่อไป

3. จากการวิจัยครั้งนี้พบว่าระดับการศึกษาของบิดา มารดาที่แตกต่างกันจะไม่แตกต่างกันมากนักในเรื่องการคิดเป็นของเด็ก ซึ่งผู้วิจัยเองก็มีความเชื่อว่าเด็ก ๆ ทุกคนสามารถพัฒนาการคิดเป็นได้เหมือนกัน หากบิดามารดาได้ให้ความสนใจ ดูแลเอาใจใส่ ให้ความอบอุ่นแก่ลูก ๆ เป็นทั้งพ่อแม่และเพื่อนคู่คิดของเด็กได้ ซึ่งจะเป็นสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการ ก่อเกิด และเตรียมความพร้อมในการคิดเป็นของเด็กได้อีกแรงหนึ่ง นอกเหนือจาก สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน กระบวนการเรียนการสอน ฯลฯ

4. เนื่องจากในปัจจุบัน เป็นยุคการทะลักหลายของข้อมูลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ข้อมูลเหล่านี้คนเราจะรับได้จากสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ มากมายหลายอย่าง หลายรูปแบบ และข้อมูลเหล่านี้จะมีผลต่อการพัฒนาความคิดในด้านต่าง ๆ ของเด็กเป็นอย่างมาก ดังนั้นในส่วนของผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ควรจะมีการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพของข้อมูลก่อนออกเผยแพร่ และควรจะได้ย้าในเรื่องของจรรยาบรรณของอาชีพนี้กับผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

5. หากมีการนำแบบสอบถามเกี่ยวกับการคิดเป็นไม่ว่าจะเป็นของ บุญสม ครุฑธา. อุ๋นต่านพคุณ และคณะ ไปใช้ ควรเลือกสภาพการณ์ปัญหาที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และสภาพชีวิตประจำวันของกลุ่มประชากรที่เราต้องการจะศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมแตกต่างกันออกไปตามชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ฯลฯ อันเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความน่าเชื่อถือและถูกต้องของผลการวิจัยนั้น ๆ